

Toimittaja Aki Kangas
kk-kvp-palvelut(at)helsinki.fi

Tässä uutiskirjeessä:
Yhteistyöllä kohti muutosta
Keväällä käynnistyviä hankkeita
Kansalliskirjaston tietohallinto-ohjelma
Linda-tietokannan sovellus vaihdetaan
Manda-tietokannasta Mandis
Google-teoshaku linkitetty Lindaan ja Nelliin
FinELib: Toimintaympäristön muutosten kartoitus; Aineistojen käyttöehdot FinELib-
wikissä
Vielä ehdit vastata asiakaskyselyymme
Koulutukset ja tapahtumat

YHTEISTYÖLLÄ KOHTI MUUTOSTA

Kirjastoverkkopalveluissa eletään kiireistä aikaa. Toimialallamme on tapahtumassa paljon uusia ja mielenkiintoisia asioita, jotka vaikuttavat suuresti sekä asiakaskirjastojemme että Kansalliskirjaston toimintaan. Kehityksen ja muutosten vauhti tuntuu kiihtyvän koko ajan.

Yhteiskunnassa meneillään oleva ja yhä nopeutuva rakenteellinen muutos koskettaa kaikkia kirjastosektoreita – tuskin monikaan asiakkaistamme jää muutoksen ulkopuolelle. Vaikutukset näkyvät ja tuntuvat verkkoaineiston hankinnassa, yhteistietokantojen tuottamisessa ja käytössä, Nellissä, Voyagerissa, julkaisuarkistoissa, KITT-yhteistilastossa, jne. Kirjastoverkkopalvelut tukee kirjastoja muutosten läpiviemisessä ja vaikutusten ennakoimisessa. Olemme myös aktiivisesti mukana opetusministeriön käynnistämässä korkeakoulukirjastoja koskevan rakenteellisen kehittämissen hankkeessa.

Opetusministeriön toinen uusi hanke, Kansallinen digitaalinen kirjasto, liittyy läheisesti Kansalliskirjaston tietohallinnon toimenpideohjelman (aiemmalta nimeltään tietohallintostrategia) jalkauttamiseen. Toimenpideohjelman toteuttaminen on jo käynnistynyt OPM:n hankkeen lisäksi muiltakin osin.

Huhtikuussa tehty päätös Lindan sovelluksen vaihtamisesta antaa mahdollisuudet laajentaa Linda kansalliseksi yhteisluetteloksi. Laajentaminen edellyttää kuitenkin paitsi lisärahoitusta myös yhteistä tahtoa ja monia poliittisia päätöksiä, eikä se voi tapahtua nopeasti.

Pitkään suunnitteilla ollut kaukopalveluohjelmiston hankinta yliopistokirjastoille on lopultakin hyvässä vauhdissa. Laaja yhteishankinta, jossa olisi toivottavasti mukana myös muiden sektoreiden kirjastoja, mahdollistaisi kattavan ja kustannustehokkaan resurssien yhteiskäytön maassamme.

Järjestelmiä koskevan päätöksentekomenettelyn tehostamiseksi on myös ryhdytty toimen-

piteisiin selvittämällä kirjastojärjestelmäkon-sortioiden yhdistämismahdollisuuksia.

Näitä ja muita asioita viemme eteenpäin yhteistyössä teidän kanssanne.

Annu Jauhiainen, pääsuunnittelija
Kansalliskirjasto, Kirjastoverkkopalvelut

KEVÄÄLLÄ KÄYNNISTYVIÄ HANKKEITA

Tänä keväänä on käynnistymässä hankkeita, jotka koskevat kirjastoverkkoa ja Kansalliskirjaston kirjastoille suunnattujen palvelujen kehittämistä.

Opetusministeriö käynnistää kevään 2008 aikana korkeakoulukirjastoja koskevan rakenteellisen kehittämisen hankkeen. Hankkeen tavoitteena on

- hahmotella korkeakoulukirjastojen organisoituminen uudistuvassa korkeakoululaitoksessa siten, että korkeakoulujen yhdistymiset ja yhteistyösopimukset tulevat huomioon otetuiksi kirjastojen lukumääriä vähentäen, yhteistyötä lisäten ja toimintoja tehostaen; sekä
- selvittää erityisesti yliopistolakiuudistuksen aiheuttamat muutokset ja niiden vaikutukset korkeakoulukirjastojen toimintaan liittyvissä säädöksissä, rahoituksessa ja muissa menettelyissä siten, että kirjastojen palvelukyky turvataan
- selvittää, miten korkeakoulukirjastojen ylläpito- ja muita kustannuksia voidaan vähentää vahvistamalla Kansalliskirjaston asemaa keskitettyjen palvelujen tuottajana, kartoittaa korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen vaikutukset Varastokirjastoon, sekä
- selvittää Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyön tiivistämismahdollisuudet

Hankkeen keskeiset toimijat ovat ohjausryhmä, työryhmä sekä korkeakoulukirjastojen yhteistyöelimet. Hankkeessa järjestetään keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, joiden

avulla voidaan etsiä muun muassa uusia työnjakomalleja.

Merkittävä avaus on myös opetusministeriön Kansallinen digitaalinen kirjasto –hanke. Hankkeen tavoitteena on edistää kaikkien kulttuuriaineistojen ja tieteellisen tiedon digitointia, sähköistä saatavuutta ja pitkäaikaissäilymistä. Opetusministeriö koordinoi hanketta ja organisoi sen kevään 2008 aikana.

Kansalliskirjasto on myös käynnistänyt järjestelmäarkkitehtuurin kehittämiseen liittyvän keskustelun kirjastoverkossa ja laajemminkin valtionhallinnossa. Järjestelmäarkkitehtuurin kehittämisen keskeisin idea on asiakkaiden työskentely-ympäristön ja kirjastojen tuotantoympäristön erottaminen toisistaan. Tämä mahdollistaa palveluiden kehittämisen tiedontarvitsijoille ja kirjastoille, kummankin kohde-ryhmän erityistarpeiden mukaisesti.

Lue lisää:

Kansalliskirjasto-lehden 1/2008 teemana oli digitaalinen kirjasto. Numerossa käsiteltiin laajasti digitaalisen kirjaston infrastruktuuria ja muun muassa järjestelmäarkkitehtuurihanketta.

Kansalliskirjasto-lehti on luettavissa verkossa osoitteessa:
<http://www.kansalliskirjasto.fi/yleistieto/kkleh-ti/>

Kirjastoverkkopäivässä 11.4.2008 käsiteltiin myös kirjastojen verkkopalvelujen tulevaisuuskuvia ja ajankohtaisia hankkeita. Kirjastoverkkopäivän esityksiin voi tutustua osoitteessa

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/esityksia.html>

KANSALLISKIRJASTON TIETOHALLINTO-OHJELMA

Kansalliskirjaston tietohallintostrategia lähetettiin tammikuussa 2008 laajalle lausunto-kierrokselle. Sittemmin tietohallinnon toimenpideohjelmaksi nimetyssä suunnitelmassa linjataan kirjastoille ja muille muistiorganisaatioille suunnattujen palvelujen kehittäminen vuosina 2008-2012.

Lausunnot saatiin 13 eri taholta, kuten kaikilta kirjastosektoreilta, opetusministeriöltä, ValTIT:ltä sekä Kansallisarkistolta ja museovirastolta. Palaute oli yleisesti ottaen myönteistä, mutta sisälsi myös runsaasti varteenotettavia ehdotuksia tekstin parantamiseksi.

Strategian kirjoitustyöstä vastannut Kansalliskirjaston triangeliitiimi käsitteli lausunnot ja muokkasi niiden pohjalta strategiasta uuden

version. Kirjaston tietohallinnon toimenpideohjelmaksi nimetty teksti toimitettiin huhtikuun 2008 lopussa kirjaston johtoryhmän käsiteltäväksi.

Uusitussa tekstissä kaikki edellisen version hanke-ehdotukset ovat yhä jäljellä, koska jokainen esitys sai pääosin myönteistä palautetta. Tekstiin on kuitenkin lausunnonantajien toivomuksesta lisätty jalkautussuunnitelma ja palvelukuvaukset kirkastamaan sitä, miten tulevia palveluita voidaan soveltaa.

Uusi toimenpideohjelma julkaistaan johtoryhmän käsittelyn jälkeen Kansalliskirjaston verkkosivuilla, yhdessä tekstin edellisen version ja lausuntojen kanssa.

LINDA-TIETOKANNAN SOVELLUS VAIHDETAAN

Linda-tietokanta siirtyy Voyagerista Alephiin joulukuussa 2008. Käyttöönotto tapahtuu samanaikaisesti MARC21-formaattiin siirtymisen kanssa.

Lindan yhteisluettelosovelluksen kehittämisvaihtoehdoista käytiin neuvotteluja Ex Libriksen edustajien kanssa. Neuvotteluissa päätettiin selvittämään, voidaanko Voyager-yhteisluettelosovelluksen vaihtamisella Ex Libriksen Aleph Central Catalog -sovellukseen saada aikaan nykyistä laadukkaampi, käyttäjäystävällisempi ja kustannustehokkaampi yh-

teisluettelo.

Syksyllä 2007 käynnistettiin pilottiprojekti, jonka aikana neljästä Linnea-tietokannasta rakennettiin yhteisluettelo Aleph-sovelluksella.

Pilottiprojektista saatujen tulosten sekä Lindan tiedontuottajien myönteisen kannanoton perusteella Kansalliskirjaston johtoryhmä päätti kokouksessaan 10.4.2008, että Linda-tietokannan nykyinen Voyager-sovellus korvataan Aleph Central Catalog -sovelluksella.

MANDA-TIETOKANNASTA MANDIS

Mandis on Nelli-portaalin kautta käytettävä maakuntakirjastojen virtuaalinen yhteisluettelo, joka korvaa Yleisten kirjastojen yhteistietokannan, MANDAn.

MANDA-tietokantaa ei ole päivitetty vuoden 2003 jälkeen, mutta uudella virtuaalisella Mandis-yhteisluettelolla saadaan aina ajantasaiset tiedot. Mandis tarjoaa mahdollisuuden myös poimintaluettelointiin.

Mandis-haku kohdistuu yleisten kirjastojen keskuskirjaston ja maakuntakirjastojen kokelmiin. Se sisältää kirjastojen kaikkia aineistotyyppisiä koskevat luettelointitiedot - kirjojen lisäksi myös karttoja, musiikkiaänitteitä, vide-

oita, äänikirjoja ja kuunnelmia, moniviestimiä, atk-tallenteita jne.

Kansalliskirjasto tarjoaa Mandiksen paikallisten Nelli-portaalien käyttöön. Mandis on portaaleissa maksuton aineisto ja sen hakukäyttö ei vaadi asiakkaan kirjautumista Nelliin. Mandiksen esillepano voi kuitenkin vaihdella käytettävästä Nelli-portaalista riippuen.

Vanha MANDA on käytettävissä vuoden 2008 loppuun, jolloin se lakkautetaan Yleisten kirjastojen neuvoston valtuutuksella. Muut Linnea-yhteistietokannat, LINDA ja ARTO, ovat jatkossakin käytössä myös omien käyttöliittymiensä kautta.

Katso myös:

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/linna/manda.html>

GOOGLE-TEOSHAKU LINKITETTY LINDAAN JA NELLIIN

Linda-yhteistietokantaan ja Nelli-portaaliin on lisätty ISBN-tunnuksiin perustuvat linkit Google-teoshaun tietoihin.

Google teoshaku (Google Book Search) on palvelu, jolla voi mm. kohdistaa hakuja kirjojen kokoteksteihin. Palvelu perustuu yhteistyöhön kustantajien, kirjailijoiden ja eräiden ulkomaisten kirjastojen kanssa.

Google-teoshaun linkit tarjoavat Lindan ja Nelliin käyttäjille uusia Kirjasto 2.0 –lisäpalveluita. Linkki Googleen syntyy vain, jos Google Teoshaussa on tarjolla jotain. Myös kokotekstin saatavuus selviää linkistä.

Lue lisää Digitaalinen kirjasto –blogista:

<http://blogs.helsinki.fi/digikirjasto/>

Nelli-toimistossa on lisäksi kehitetty tuki Nelliin LibraryThing-toiminnallisuudelle. Käytännössä koko tietue-näytölle voi tulla oikeaan reunaan linkki LibraryThingiin ja arvostelutiedot riippuen siitä, mitä LibraryThingissa on saatavilla. Haku toimii ISBN:n perusteella.

FINELIB

FinELib

Toimintaympäristön muutosten kartoitus

FinELib järjestää vielä tämän kevään aikana toimintaympäristön muutoksia koskevan kyselyn. Kyselyllä on tarkoitus selvittää, mitä toimintaympäristön muutoksia kirjastot pitävät e-aineistohankinnan kannalta tärkeimpiä.

Kyselyn tavoitteena on myös selvittää kirjastojen näkemyksiä e-aineistohankinnan valtakunnallisesta työnjaosta. Kyselystä tiedotetaan FinELibin yhteyshenkilöiden postilistoilla toukokuussa 2008.

FinELibin e-aineistojen käyttöoikeudet nyt FinELib-wikissä

FinELib-wiki on FinELibin ohjesivusto lisensioinnista konsortion jäsenille ja aineistojen

käyttäjille. FinELib-wikissä on tällä hetkellä FinELib-käyttöoikeussivusto ja Halti-ohjesivusto. Käyttöoikeussivuilta löytyvät kaikkien FinELib-aineistojen käyttöehdot ja aineistokuvaukset.

Jokaisen aineiston tiedoissa on linkki palveluun ja sivun alalaidassa lyhytlinkki Nelliä varten MetaLibin copyright-kenttään. Pyydämme kirjastoja päivittämään verkkosivuillaan ja Nellissä olevat linkit ajan tasalle.

Wikiä täydennetään koko ajan ja toiminnallisuutta lisätään. Tekeillä on mm. e-aineistohankintaan liittyvä sanasto. FinELib-wikiin on linkki FinELibin verkkosivuilta <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib/>.

VIELÄ EHDIT VASTATA ASIAKASKYSELYMME

Vielä ehdit vastata Kansalliskirjaston kirjastoille suunnattuun asiakaskyselyyn!

Toivomme kaikkien kirjastosektorien edustajien vastaavan asiakaskyselyymme kansallisista kirjastoverkkopalveluista. Kyselyyn voi vastata 16.5.2008 saakka.

Kyselylomake on osoitteessa https://www.optimix.org/optimix/tailor/at_kk/MuFokk.stm

KOULUTUKSET JA TAPAHTUMAT

Tervetuloa koulutuksiin ja tapahtumiin!

FinELib-päivä 9.5.2008

Muutos on mahdollinen - mutta millainen?

klo 10.00–16.00

Helsingin yliopisto, Fabianinkatu 33, Pieni juhlasali, 4. krs

Tilaisuus on suunnattu FinELib-konsortion jäsenille.

Ohjelma ja lisätiedot: <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib/uutiset.html>

FinELib kertoo ja kuuntelee – lisensiointiseminaari 2, 23.5.2008

klo 10.00–16.00

Helsingin yliopisto, Fabianinkatu 33, Pieni juhlasali, 4. krs

FinELib-lisensiointiseminaarin toinen osa. Jatkoa marraskuussa pidetylle lisensiointiseminaarille.

Tilaisuus on suunnattu FinELib-konsortion jäsenille.

Lisätietoja: <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib>

Ennakkotieto:

Triangelipäivät 29.-31.10.2008

Triangelipäivät pidetään kolmipäiväisinä 29.–31.10.2008 Turussa.

Aineistokoulutukset FinELib-konsortion jäsenille

SAGE

Keskiviikko 21.5.2008 klo 10.00-12.00

Tampere: Tampereen teknillinen yliopisto (Hervanta), Korkeakoulunkatu 10, päärakennuksen 2. krs, luokka PC201C

Torstai 22.5.2008 klo 10.00-12.00

Helsinki: Kansalliskirjasto, Vallilan toimipiste, Teollisuuskatu 23, 4. krs, huone A414.

SFS

Kouluttaja: Risto Rautanen, SFS

Maanantai 26.5.2008 klo 13.00-15.00

Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu, liiketalous Pori
Tiedepuisto 3, ATK-luokka A211

Tiistai 27.5.2008 klo 14.00-16.00

Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu
Patteristonkatu 2, kampuskirjaston ATK-luokka

Keskiviikko 28.5.2008 klo 13.00-15.00

Helsinki: Kansalliskirjasto, Vallilan toimipiste Teollisuuskatu 2, 4. krs, luokka A414

ALEKSI

Kouluttaja: Kari Saari

Maanantai 12.5.2008 klo 11.00-13.00

Oulu: Oulun yliopiston mikroluokka PK201, Linnanmaa,
Pääkirjaston 2. kerros

Tiistai 13.5.2008 klo 11.00-13.00

Tampere: Tampereen kaupunginkirjasto, Pirkankatau 2, atk-opetustila
Päärakennus Metso, käynti pohjakerroksesta Muumilaakson sisäänkäynnin kautta

Keskiviikko 14.5.2008 klo 11.00-13.00

Helsinki: Kansalliskirjasto, Vallilan toimipiste, Teollisuuskatu 23, 4. krs, luokka A 414

Aineistokoulutuksista saa lisätietoja ja niihin voi ilmoittautua verkossa

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib>

KIRJASTOVERKKOPALVELUJEN YHTEYSTIEDOT

Kirjastoverkkopalvelut kk-kvp-palvelut(at)helsinki.fi

Palvelukohtaiset sähköpostiosoitteet

Armas-toimisto	armas-toimisto(at)helsinki.fi
Asiasanastot	vesa-posti(at)helsinki.fi
Doria	doria-oa(at)helsinki.fi
Fennica-tietokanta	fennica-posti(at)helsinki.fi
FinELib-palveluyksikkö	finelib(at)helsinki.fi
Julki-tietokanta	julki-posti(at)helsinki.fi
Linnea-yhteistietokannat	linnea-posti(at)helsinki.fi
MARC-formaatti	marc-posti(at)helsinki.fi
Nelli-toimisto	nelly-toimisto(at)helsinki.fi
Standardointi	linnea-posti(at)helsinki.fi
Viola-tietokanta	viola-posti(at)helsinki.fi
Yhteistilasto	kk-kitt(at)helsinki.fi

Tarkemmat yhteystietomme ja puhelinnumerot ovat osoitteessa

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/yhteystiedot.html>

LINKKEJÄ

Uutiskirjeen tilaus

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/uutiskirje.html>

Kirjastoverkkopalveluiden palautelomake

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/palaute.html>

Koulutukset ja tapahtumat

Kirjastoille suunnattu koulutuskalenteri

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/koulutus.html>

FinELib-aineistokoulutukset

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/finelib>

Kirjastoverkkopalvelut-uutiskirje

on Kansalliskirjaston kirjastoasiakkaille suunnattu tiedote, jolla välitämme ajankohtaista tietoa kirjastoverkolle tarjottavista palveluista, niiden kehittämisestä sekä tapahtumista ja koulutuksista. Uutiskirje ilmestyy neljä kertaa vuodessa, kaksi kertaa keväällä ja syksyllä.

Voit tilata uutiskirjeen osoitteessa

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi/uutiskirje.html>